

HOGY ÉRZED MAGAD? AUTENTIKUSSÁG ÉS AZ ÉRZELMEK NYILVÁNOSSÁGA

Schleicher Nóra

nschleicher@metropolitan.hu

DOI: 10.20520/JEL-KEP.2020.2.163

Absztrakt

A nyilvános és magán dichotóm relációként történő szembeállítását sokáig a nyilvánossághoz kapcsolt ráció és a magánszférához társított emóció ellentétpárja is nyomatékositotta. Nyilvános és magán, ráció és emóció nemileg is értelmezett kategóriák voltak, míg előbbi a férfiaság, utóbbi a nőiesség fogalmaival asszociálódott. Tanulmányomban a tömegmédiából és a közösségi médiából vett konkrét példák segítségével illusztrálom, hogy a fent leírt helyzet alapvetően megváltozott, a nyilvánosság késő-modern átalakulását az érzelmek előtérbe kerülése jellemzi. E változások szükségessé teszik a nyilvános és privát klasszikus elméleteinek és nemi értelmezésének további újragondolását, és az érzelmek kommunikatív konstrukciójának tanulmányozását. A vizsgált két esetben az érzelmek az autentikusság konstrukciójában játszanak fontos szerepet.

Kulcsszavak

érzelem, autentikusság, magán, nyilvános, gender, média

HOW ARE YOU FEELING? AUTHENTICITY AND THE PUBLICNESS OF EMOTIONS

Nóra Schleicher

Abstract

The public-private dichotomy has long been supported by a connection of rationality with the public and emotions with the private. Public and private, rationality and emotion have been gendered categories too, with associations of masculinity and femininity, respectively. The article presents cases from mass media and social media to show that the situation described above has fundamentally changed, the late-modern transformation of the public is characterized by the emergence of emotions. These changes make it necessary to rethink the classical theories and gendered interpretations of the public and private and require the study of the communicative construction of emotions. In the two cases examined, emotions played a crucial role in the construction of authenticity.

Keywords

emotion, authenticity, private, public, gender, media

HOGY ÉRZED MAGAD? AUTENTIKUSSÁG ÉS AZ ÉRZELMEK NYILVÁNOSSÁGA

Schleicher Nóra

Bevezető

A tanulmány a testhez kötött, de nem biológiailag determinált, társas/társadalmi gyakorlatként értelmezett érzelmek (Scheer 2012, Shields 2002, de Boise–Hearn 2017) nyilvánosság előtti kommunikatív konstrukcióját vizsgálja, és felteszi a kérdést, hogy vajon a klasszikus nyilvánosságelméletek alkalmas értelmezési keretül szolgálnak-e a jelenség megértéséhez.¹

Susan Gal (2002) szerint *magán* és *nyilvános* olyan kategóriák, amelyek csak a konkrét szituációban, diszkurzív környezetben nyerik el jelentésüket. Az egyik esetben nyilvánosnak értelmezett tér más helyzetben könnyen értelmezhető magán térként és mindkettőt tovább lehet osztani újabb nyilvános és magán terekre. A nappali szoba az utcához viszonyítva értelmezhető privát, a hálószobához képest nyilvános térként. Mi horgonyozza tehát le e képlekeny fogalmakat egy-egy adott kontextusban? Többek között a nyilvános–magán szemantikai ellentétpár kapcsolódása más dichotómiákhoz, a teljesség igénye nélkül a férfi–nő, ráció–emóció, kultúra–természet, civilizált–vad, elme–test ellentétpárokhoz. E párok egymást indexálva, felidézve, helyzetűl függően többnyire egymást erősítve, néha gyengítve hozzák létre „magán” és „nyilvános”, gyakran stratégiai, ideológiai célokat szolgáló jelentéseit az adott kontextusban.

Egy példával szemléltetve: a munka törvénykönyvének módosítását kísérő és követő, 2018 decemberében lezajlott ellenzéki tiltakozásokat, amelyekre az ellenzéki női politikusok korábbinál intenzívebb és látványosabb jelenléte volt jellemző, s amely megmozdulások nem szűkölködtek az érzelmek performatív megnyilvánításának aktsaiban, Magyarország miniszterelnöke, Orbán Viktor a Kossuth Rádióknak adott interjúbán „hisztérikus sikongatásnak” nevezte.²

A hisztéria és sikongatás szavak konnotatív kapcsolódása a „nőihez” s ezáltal a fent említett további kategóriák egyik oldalához (emóció, természet, vad, test), vagyis az a szemantikai háló, mely e fogalmak között feszül, adja a kifejezés erejét és hatékonyságát az események trivialisálásában, diszkreditálásában, magánügyként történő keretezésében. A nyilvános térben (parlament, utca, MTVA székház) zajló események néhány, önmagát kontrollálni képtelen ember, „nő” vagy „nőként” viselkedő „férfi” privát problémájaként konstruálódnak.

---

¹ A tanulmány a Magyar Kommunikációtudományi Társaság 2019-es konferenciáján elhangzott előadásom átdolgozott, írott változata.

² „Ugyanez a hisztérikus sikongatás volt akkor, amikor hazaküldtük az IMF-et, amikor csökkentettük az adót, bevezettük a közmunkát, akkor is rabszolgált az ellenzék.”
<https://444.hu/2018/12/21/orban-a-tuntetesekrol-ez-hiszterikus-sikongatas>

A későbbiekben néhány ellenzéki politikusnak az MTVA székházában történő akciója és ennek a közösségi média csatornáin élőben történő közvetítése kapcsán éles vita bontakozott ki az ott történtek értelmezéséről. A vita részben az erős érzelmi töltést hordozó jelenetek valóságtartalmáról, spontán, vagy megrendezett jellegéről, őszinteségéről, autentikusságáról szólt.³ A történetek jól illeszkednek az események azon sorába, amelyek a késő-modern nyilvánosság átalakulását, az érzelmek előtérbe kerülését és az ennek kapcsán felmerülő, az autentikusság kérdését érintő problémákat illusztrálják. A média által felerősített drámai ábrázolásmódoknak a mediatizált eseményeket rítusként megközelítő iskola (vö. Carey 2009, Coudry 2003, Császi 2002) is nagy jelentőséget tulajdonít, bár e megközelítés elsősorban e rítusok közösségteremtő erejét vizsgálja.

Az alábbiakban én ezt a kérdéskört az érzelmek kommunikatív konstrukciójára fókuszálva, két konkrét példán keresztül mutatom be, azzal a céllal, hogy a két eset közti hasonlóságok és különbségek segítsenek minket a jelenség pontosabb megértésében. A mediatizált szövegeket mindkét esetben a multimodális kritikai diskurzuselemzés keretrendszerében (Van Leeuwen 2013) vizsgálom. Elemzem a verbális és vizuális kifejezési módokban megvalósuló jelválasztást (Kress–Van Leeuwen 2001) és az így létrejövő összetett, sokdimenziós, szemantikai térben végbemenő interszemiózt. (O’Halloran 2011)

„Ez nem én vagyok.”⁴

2018. július 9-én Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke, az 53 éves, fehér, konzervatív bírót, Brett Kavanaught nevezte a Legfelsőbb Bíróság megüresedő bírói posztjára. A Szenátus Igazságügyi Bizottsága szeptember 4-én megkezdte a bíró meghallgatását. A meghallgatás lezárulta, de a szavazás előtt nyilvánosságra került, hogy az 52 éves, fehér, pszichológia professzor, Christine Blasey Ford azzal vádolta a bírót, hogy 36 évvel korábban, középiskolás korukban, egy bulin, részegen megpróbálta megerőszkolni őt. A szavazást elhalasztották és 2018. szeptember 27-én az Igazságügyi Bizottság meghallgatta Fordot és Kavanaugh-t. A több mint 9 órás, nyilvános meghallgatás⁵ után a Bizottság további egy hetes FBI vizsgálatot kért. Ezt követően a Szenátus október 6-án 50–48 arányban megszavazta Kavanaugh jelölését a legfelsőbb bírósági posztra.

A meghallgatást az Egyesült Államokban élőben közvetítette az összes jelentős földi és kábeltelevíziós csatorna és streamingelte a YouTube és a Facebook is. A Nielsen adatai szerint csak televízión több mint 20 millió amerikai követte a közvetítést.⁶

A meghallgatás számos szempontból jelentősnek és elemzésre érdemesnek tekinthető. Egyrészt adódik az összehasonlítás az 1991-es Anita Hill v. Clarence Thomas esettel⁷, más-

³ Pl.: Bordács Bálint: Ez mindent megmagyaráz: Bangóné Borbély Ildikó színész szeretett volna lenni gyerekkorában. *Origo* 2019.04.09. <https://www.origo.hu/itthon/20190409-bangone-borbely-ildiko-mandiner.html>

⁴ Saját fordítás. Az eredeti angol nyelvű szövegeket lábjegyzetben közlöm. „*That’s not who I am.*”

⁵ C-span: LIVE: Professor Christine Blasey Ford & Supreme Court nominee Judge Brett Kavanaugh testify (Day 1) <https://www.youtube.com/watch?v=7zVOKb3CdZ0&t=25298s>

⁶ <https://www.reuters.com/article/us-usa-court-kavanaugh-ratings/more-than-20-million-americans-glued-to-kavanaugh-hearing-telecasts-idUSKCN1M82MI>

⁷ <https://www.nytimes.com/2018/09/26/podcasts/the-daily/kavanaugh-anita-hill-clarence-thomas-hearings.html>

részt a nagy nyilvánosság előtt megjelenített szexuális zaklatás történet egyértelműen köthető a #metoo mozgalom kapcsán nagyobb figyelmet kapó társadalmi jelenség-együtteshez.⁸

Az alábbiakban nem ezekből az aspektusokból elemzem az esetet, hanem pusztán Kavanaugh bíró beszédére fókuszálok. Azt vizsgálom, hogy állásfoglalásában milyen érzelmeket jelenített meg a bíró, mikor, hogyan és miért.

A meghallgatást követő kommentárok jellemzően megemlítették, hogy a bíró, korábbi visszafogott, hűvös, szakértelmet sugárzó megnyilvánulásaival szemben, váratlanul indulatosan, haragosan, sőt magából kikelten cáfolta az ellen felhozott vádakat. Viselkedését harciasnak (*belligerent*), robbanékonynak (*volcanic*), labilisnak (*volatile*) írták le, olyannak, amelyet a pártos düh (*partisan rage*), a dacos harciasság (*defiant fury*) jellemez⁹. A harag és düh látványosan megjelenő/megjelenített emócióin túl azonban mintha kevesebb figyelem irányult volna a sztereotipikus férfiassággal kevésbé összeegyeztethető, s ezért talán meglepőbb érzelmekre: a megrendültségre, elérzékenyedésre. Hepburn és Potter konverzációelemzést alkalmazó megközelítésükben a sírás következő jellemzőit azonosították: hosszú szünetek, szipogás, megemelkedett hangfekvés, hehezetes hangzás, zokogó hang. Mindehhez a következő vizuális vonások társulhatnak: remegő arcvonások/kéz, könnyek, arc/szem megérintése, le/elfele nézés, összehúzott szem, lefele görbülő száj, kipirult arc. (Hepburn–Potter, 2012) Kavanaugh bíró beszéde során több alkalommal azonosítható volt a fent leírt elemek többsége, például a szó elakadása, szipogás, megremegő hang a szokatlanul hosszú szünetek, a legörbülő száj.

Akik ezt kommentárjukban megemlítették, teljesen eltérő értelmezését adták a látottnak. A Sun Myung Moon vallási vezető tulajdonában lévő, konzervatív *Washington Times* szerzője¹⁰ meghatónak és hitelesnek, a baloldali-liberális *The Guardian* szerzőjének¹¹ vitriolos paródiája hiteltelen cirkusznak láttatja Kavanaugh beszédét.

Míg a meghallgatás során Christine Blasey Ford története koherens elmesélésére hagyatkozott, a bíró, némileg összefüggéstelenül, elsősorban önmagáról beszélt. Beszédében¹², amelyet hangsúlyozottan ő maga írt, („Én magam írtam, tegnap délután és este.”) egy olyan ember képét kívánja felépíteni, akiről nem hihető el a szexuális erőszak vádja. Így fogalmaz: „Nem kérdőjelezem meg, hogy Doktor Fordot valaki, valahol, valamikor szexuálisan bán-

⁸ Lehotai Orsolya (2018) *Mércén* megjelent kiváló cikke a nők elleni szexuális zaklatás tágabb kontextusából vizsgálja a történeteket.

⁹ Kavanaugh hearing divides US media 28. Sept. 2018.
<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45676696>

¹⁰ „The most touching moments of his testimony were about when he was a boy, trying to become a good man. Like his father. Who kept calendars. To remember things. But also to entertain the family with treasured memories” Charles Hurt: Caligula Exits the Arena, Vanquished Washington Times September 28, 2018.
<https://www.washingtontimes.com/news/2018/sep/27/cory-booker-loser-brett-kavanaugh-battle/>

¹¹ „The more grotesquely absurd I act, the more intemperate I am, the more I cry in a way that you’ve only seen George on Peppa Pig cry, the bigger hit I have on my hands.” Marina Hyde: My name is Brett Kavanaugh and this is my testimony. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/sep/28/brett-kavanaugh-testimony-nominee-supreme-court>

¹² A beszéd átiratát teljes terjedelmében közölte a *The New York Times*:
<https://www.nytimes.com/2018/09/26/us/politics/read-brett-kavanaughs-complete-opening-statement.html>

talmazhatta. De én nem tettem ilyet. Sem velem, sem senki mással. Ez nem én vagyok. Ez nem én voltam.”¹³ Kavanaugh beszéde tehát explicit módon identitást épít.

Érdemes megfigyelni, mely pontokon jelennek meg a beszédben az érzelmi megrendültség fent leírt nonverbális jelei. Erre először akkor kerül sor, amikor a bíró a szüleit említi. Martha és Ed Kavanaugh egyetlen gyermeke vagyok. Ők is itt vannak ma. Mikor 10 éves voltam, anyukám jogi iskolába ment. (...)”¹⁴ Röviddel ezután ismét elcsuklik a hangja és könnyek szöknek a szemébe, amikor felidézi kislánya egy megjegyzését: „Az egyik este Ashley és Liza lányom imádkoztak. A kis Liza, aki csak 10 éves, azt mondta Ashleynek, imádkoznunk kellene a nőért. Nagy bölcsesség ez egy 10 évestől.”¹⁵ A harmadik alkalom, amikor a megrendültség jeleit mutatja, naplót vezető apja alakjának felidézéséhez kötődik: „A papám 1978-ban kezdett részletes naptárt vezetni az életéről. Ez számára egyszerre volt naptár és napló. Finoman szólva is nagyon rendszerető pasi. Karácsonykor körbeültünk és ő régi történeteket mesélt. Régi mérföldkövekről, régi esküvőkről, régi eseményekről a naptárából.”¹⁶ Végül a negyedik eset a mellette kiállói női barátok említésekor történik. „Kiálltak értem. Ezek fantasztikus nők. És én nagyon szeretem mindnyájukat.”¹⁷

Egyetlen felidézett történet sem kapcsolódik a Kavanaugh ellen felhozott konkrét vádhoz, de mindegyik kapcsolódik ahhoz az énképhez, amelyet a bíró láthatóan fel kíván építeni. Történetében Kavanaugh elsősorban jó emberként jelenik meg, s ennek részeként jó apaként, fiúként és jó barátként.¹⁸ Ezt, a szavakat más szájába adva, egy neki küldött üzenetet idézve ki is mondja: „Az egyetemről ismert női barátoknak az egyike, aki önmagát liberálisként és feministaként jellemzi, üzenetet küldött nekem tegnap este, azt mondja, végy mély levegőt, te jó ember vagy, jó ember, jó ember.”¹⁹

A megrendültség, elérzékenyedés érzelmeinek nonverbális kifejeződése tehát a konkrét esethez kevésbé köthető, személyes, intim, privát viszonyok felidézéséhez kapcsolódik, mint ha ezek működnének megfelelő triggerként ahhoz, hogy a bíró megjeleníthesse érzelmes oldalát a közönség előtt.

Miért fontos ezeknek az érzelmeknek a megjelenítése? A szexuális erőszak, szexuális zaklatás esetek többségében két ember szava, története áll egymással szemben. Bizonyítékok hiányában a történet a kinek hiszünk kérdésre egyszerűsödik le. Ez a kérdés azonban nem csak a szexuális zaklatási esetek sajátja. A késő modernitás korát egyes szerzők, például

¹³ „I’m not questioning that Doctor Ford may have been sexually assaulted by some person, in some place, at some time. But I have never done this. To her or to anyone. That’s not who I am, it is not, who I was.”

¹⁴ „(...) I’m the only child of Martha and Ed Kavanaugh. They’re here today. When I was 10, my mom went to law school.(...)”

¹⁵ „The other night, Ashley and my daughter Liza said their prayers. Little Liza, all of 10 years old, said to Ashley, we should pray for the woman. That’s a lot of wisdom from a 10-year-old.”

¹⁶ „My dad started keeping detailed calendars of his life in 1978. He did so as both a calendar and a diary. He’s a very organized guy, to put it mildly. Christmastime, we sat around and he would tell old stories. Old milestones, old weddings, old events from his calendars.”

¹⁷ „They put themselves on the line for me. Those are some awesome women. And I love all of them.”

¹⁸ Az identitás más elemei (vallásosság, sportemberség, amerikaiáság stb.) is megjelennek a beszédben, ezekhez azonban nem kapcsolódnak ilyen látványos érzelmi megnyilvánulások, így jelen tanulmányban tárgyalásuktól eltekintek.

¹⁹ „One of those women friends from college, a self-described liberal and feminist, sent me a text last night that said, Deep breaths, you’re a good man, a good man, a good man.”

Barnett (2004), a szuperkomplexitás fogalmával, a világ radikális megismerhetetlenségével jellemzik. Az egyre nagyobb és sokszínűbb nyilvánosságra egyre több olyan ügy tartozik, egyre több olyan ügyben kéne ítéletet alkotnia, döntést hoznia, mely olyan komplex, hogy arról nem rendelkezik, rendelkezhet megfelelő tudással. A gyakran radikálisan ellentétes álláspontokat hangoztató szakértők és politikusok érvei közötti döntés végül sokszor leegyszerűsödik a „kinek hiszünk” kérdésre. A mérlegelés során a racionális érvelés a tömegek megtévesztésére szolgáló okoskodásként lepleződik le. Ezzel szemben állhat az érzelmek autentikusabbnak, őszintébbnek, mert kevésbé hamisíthatónak érzékelt felértékelődése. Az érzelmek megjelenítése tehát az „én” hitelességének konstruálásában játszhat fontos szerepet, s ez azután hitelesítheti a mondanivaló többi részét is.

Az érzelmek ilyen használata természetesen nem független azok erősebb testhez kötöttségétől, nonverbális, vizuális megjelenítésének lehetőségétől. Nem véletlen, hogy az érzelmek felértékelődése a nyilvános szférában kötődik a televíziózás elterjedéséhez. Egy, médiatörténeti szempontból kiemelkedő fontosságú, sokat elemzett példa ennek igazolására a Nixon–Kennedy vita, amely az első olyan amerikai elnökjelölti vita volt, amelyet a nézők már televízióon követhettek. Az érzelmek testi jeleinek vizuális megjelenése döntő hatással volt a vita kimenetelére, mivel a nézők a látványból a szereplők személyiségre vonatkozó következtetéseket vontak le, s ítéletüket elsősorban erre, és nem az ott elhangzó racionális érvekre alapozták. (White 1961, Druckman 2003)

„Az én szívem nálad”

Második példám a nyilvánosság egy másik teréből származik. 2012-ben a Budapesti Metropolitan Egyetem megbízásából munkatársaimmal, Rétfalvi Györgyivel és Gayer Zoltánnal közösségi médiakutatást folytattunk, amelynek során magyar, középiskolai diákok 600 fős reprezentatív mintáján lekérdezett kérdőívből származó adatokat elemeztünk. Az adatok részét képezte 362 válaszadó Facebook profilképe is. A fotók gender szempontú elemzését a multimodális kritikai diskurzuselemzés keretében elvégezve azt találtam, hogy a fiatalok önreprezentációja alapvetően konform, a társadalmi elvárásoknak és a genderhez kapcsolódó sztereotipikus jelentéseknek nagymértékben megfelelő. A vizuális ábrázolás a nőiesség és férfiaság hagyományos ábrázolási formáiból táplálkozott. (Schleicher 2019)

Volt azonban egy, a várakozásoknak némiképp ellentmondó eredmény. Míg a többség egyedül jelent meg profilmotóján, egy nem elhanyagolható kisebbség másokkal együtt jelentette meg magát. Ezek közül a leggyakoribb az egy fiút és egy lányt gyakran ölelkezve vagy csókolózva együtt ábrázoló páros fotó volt. Mivel nagy hagyománya van annak, hogy a média a férfiakat önállóként és függetlenként, a nőket függő viszonyban, másokkal való kapcsolatokban, valakinek a valakijeként jeleníti meg (Gill 2007), meglepő volt, hogy a mintában kicsivel több fiú, mint lány választott olyan profilképet, amelyen feltételezhető párjával együtt jelent meg.

1. táblázat

Facebook profilképek szereplői (%) (N=362)

	egy ember	ketten (különböző neműek)	ketten (azonos neműek)	ketten (különböző korúak)	többen (csapat)	állat	élettelen
férfi	65,2	11,2	5,1	2,2	3,9	0,6	11,8
nő	79,3	8,2	5,4	1,1	0,5	2,2	3,3

$p=0,000$

A fiúk ölelkező és/vagy csókolózó párokat mutató profilképei alatt néhol megjegyzések is olvashatók, amelyek alkalmanként a szerelem nyílt verbális kifejezései, az érzés erejét kifejezni hivatott emotikonokkal bőségesen megtámogatva. Az alábbi, idézeteket összegyűjtő honlapokon is fellelhető versike jól illusztrálja ezt:

*„Mióta megismertelek azóta szeretlek
Rabul ejtett ragyogása csillogó szemednek
Messze vagy tőlem, de nem vagyok árva
Mert itt vagy velem, szívembe zárva 😊♥♥”*

Az intim, romantikus érzelmek ilyen nyilvános képi és verbális kifejezése ellentmondhat a nyilvánosság előtt megjelenített hagyományos férfiasság képnek, illetve a férfi érzelmi kifejezőképtelenség elméleteinek. Kontrasztba állítható azzal a nagyon is tradicionális maszkulinitás konstrukcióval, amely a profilképek jelentős részét jellemzi. (Császár 2016) Facebook fotókat vizsgáló kutatásában is azt találta, hogy a profilképükön párjukkal pózoló férfiak borítóképei – kontrasztban a profilkép sugározta romantikus érzelmekkel – erőt, keménységet, sokszor agressziót vagy humoros tartalmat jelenítenek meg. Hasonló ellentmondás figyelhető meg Kavanaugh bíró beszédében is, aki érzelmes oldala mellett a tradicionális maszkulinitás számos elemét is felsorakoztatja én-konstrukciójában: „Amikor a városban voltam, a legtöbb időmet munkával töltöttem, edzéssel, súlyemeléssel, kosárlabdázással, vagy lógtunk a barátokkal, ittunk néhány sört és az életről, a fociról, az iskoláról, a lányokról beszélgettünk.”²⁰ További kutatások szükségesek ahhoz, hogy megállapíthassuk, vajon a fenti jelenségek egy lágyuló maszkulinitás (*softening masculinity*) vagy az egyenlőtlenségén alapuló gender viszonyokat alapvetően nem megváltoztató, de korábban elsősorban a nőiességet indexáló megnyilvánulásokat is befogadó, hibrid maszkulinitás jelei. (vö.: de Boise–Hearn 2017, Anderson–McCormack 2018)

Az azonban biztosan állítható, hogy privát érzelmek és intim kapcsolatok nyilvános megjelenítése megkérdőjelezi a „magán” és „nyilvános” szféra közti korábbi (bár korábban is képlékeny) határokat. (Heller–Rényi 2002, Sebestyén–Gayer 2016) A nyilvános intimitásnak („*public intimacy*”), az intimitás látványos megjelenítésének („*spectacles of intimacy*”) (Berriman–Thompson 2014) jelenségét tárgyalva, egyes szerzők annak emancipatorikus erejét hangsúlyozzák (Reynolds 2010, Boyd 2014), mások az érzelmek áruvá válásának jelenségét vélik benne felfedezni (Illouz 2007), vagy épp a két álláspont közelítése mellett érvelnek (Chambers 2017). Értelmezésemben a közösségi média nyilvánossága előtt megjelenített romantikus érzelmek az elköteleződés mélységét hivatottak jelezni, hajdani vásárok mézeskalács szívének modernkori megfelelői, ahogy a Facebook „kapcsolatban” státusza is a jeggyűrű digitális változataként funkcionálhat. Ahogy a magán, a személyes, az intim betör és uralmába keríti a nyilvánost, úgy maga is megváltozik. Ami megmarad az intimszférában, az láthatatlanná válik, érvényességét veszti, szüksége lesz a nyilvánosság egy reprezentatív formájára, hogy legitimitást nyerjen. A szerelmeseknek meg kell mutatniuk érzelmeiket, a társak lájkok és kommentek formájában adott jóváhagyását kell kérniük ahhoz, hogy azok valódivá, autentikussá váljanak.

A jelenség maga nem új és mediális megjelenése sem korlátozódik a web.2.0. nyilvánosságára. Ezt illusztrálja a Nixon–Kennedy vitához hasonlóan fontos médiatörténeti pillanat, az 1997-ben, autóbalesetben elhunyt Diana hercegnő halálát követő időszak. A gyász, adott kultúrában szokatlan, nyilvános megjelenésének drámai jelenetei meglepték az elemző-

²⁰ „*When I was in town, I spent much of my time working, working out, lifting weights, playing basketball or hanging out and having some beers with friends as we talked about life and football and school and girls.*”

ket. (Thomas 2008) A nyilvánosságtól elvonultan gyászoló királyi családra és különösképpen a királynőre nagy nyomás helyeződött, amely végül kikényszerítette a gyász érzelmeinek nagy nyilvánosság előtti megjelenítését. (Benoit–Brinson 1999) A privát érzelmeiket ebben az esetben is csak azok nyilvános megjelenítése hitelesítette, „valódiságukat” csak a nyilvánosságban nyerhették el. A közösségi média egy új, kiváló terepet biztosít a magán tartalmak nyilvános megjelenítéssel történő hitelesítésére.

Érzelmeik a klasszikus nyilvánosság-elméletekben

Mennyiben segítenek nekünk megérteni a nyilvánosság előtt megjelenített érzelmeik funkcióit a klasszikus nyilvánosság elméletek? Habermas (1993) *A társadalmi nyilvánosság szerkezet-változása* című könyvében a 18. századi polgári nyilvánosságot az okoskodó magánemberek közösségeként írja le. E középosztálybeli férfiak racionális érvei által uralt, Habermas által idealizált nyilvánosság kép számos kritikát kapott. Egyrészt, mert olyan nyilvánosságot idealizál, amely több szempontból kizáró és a férfiassághoz kapcsolódó képességekkel jellemzi az ideális állampolgárt (Fraser 1989), másrészt mert eltekint a nyilvánosság egyéb korabeli változataitól, például a plebejus nyilvánosság különböző megnyilvánulási formáitól, amelyeket már ekkor is jóval erősebben uralnak az érzelmeik. (Mátay 1997) Ugyanakkor a polgári nyilvánosság ágensét Habermas az irodalmi nyilvánosságban érzelmeit tanuló magánember privát szférájára, a család intim szférájára alapozott „teljes emberségére” vezeti vissza. Bár a kétfajta nyilvánosság közti kapcsolat meggyőző bizonyítása elmarad (Heller–Rényi 2002), az irodalmi nyilvánosság és az érzelmeik közti kapcsolat tematizálásával Habermas fontos szempontként hívja fel a figyelmünket. Ahogy a 18. század embere a kor szentimentális regényeiből tanulja önmagát, úgy korunk hőse a szappanoperák és valóságshow világában tanulhatja saját érzelmeit. A késő modernitás közönsége, ha a racionális érvek átlátásában nem is, az érzelmeik olvasásában jól képzett. Ahogy a polgári nyilvánosságot megelőző irodalmi nyilvánosság is segítette saját érzelmeik felismerésében és kifejezésében a 18. századi közönséget, úgy a mai nyilvánosságot, a szappanoperák, kibeszélőshow-k, valóságshow hősök nyilvánosan megjelenített érzelmeik és az érzelmeikről szóló vitái orientálhatják.

Ezek éppen azok az érzelmeik, amelyeket Goffman (2000) dramaturgiai modelljében a hátsó régióba, a *backstage*-be, az „öltözőbe” szorítana vissza. Agresszivitás és szexualitás, sírás és csókok helye a goffman-i elméletben a hátsó régió. Amennyiben a test feletti kontrol az első régióban elveszik, az én mint szerepjátszó lepleződik le. Kavanaugh bíró esetében az értelmezés alapvetően azon múlik, hogy a fent leírt érzelmi megnyilvánulások a szerep begyakorolt részeként vagy Kavanaugh akaratán kívüli megnyilvánulásként interpretálódnak. A goffmani-i elmélettel ellentétben itt éppen akkor válik hitelessé a szerep, ha az érzelm spontánnak hat, kitörni látszik a fegyelmezett keretéből. Ugyanakkor a jelenet mégis jól értelmezhető a dramaturgiai modell keretében a benyomáskeltés és kezelés fogalmainak segítségével. Csak épp a homlokzat összetevői, a kellékek változtak meg. Egyes, korábban csak *backstage*-ben megengedhető megnyilvánulások beépültek a nyilvános homlokzatba. Más-képp fogalmazva az eljátszott szerep részeként, mind Kavanaugh, mind a Facebookon érzelmeiket kifejező fiatalok stratégiai céllal összenyitották az első és hátsó régiót.

Első és hátsó régió, magán és nyilvános összeolvadásának problémája áll Sennett (1998) *A közéleti ember bukása* című könyvének fókuszában is. Sennett a nyilvánosság és a közéletiség kiüresedéséről, haláláról beszél annak következményeként, ahogy a személyesség felértékelődik, és a közéletben már nem a tett, pusztán az egyén marad érdekes. Ebben a helyzetben, mondja Sennett, a nyilvános vita helyét átveszi a személyes reprezentáció. A közéleti ember azt mutatja meg a nyilvánosságnak, amit érez, és érzéseinek e reprezentációja generál hitet a követőiben. Az autentikusságot a személyes kvalitások megjelenítésével lehet elnyerni, ami a tettet jóvá, mert hitelessé teszi, az maga a karakter –fogalmaz Sennett.

Kavanaugh bíró beszéde tökéletes illusztrációja Sennett elméletének, hiszen arra alapoz, hogy jó ember nem követhet el rossz tettet, a vád cáfolatához elegendő tehát a megfelelő karakter megkonstruálása.

Összegzés, következtetések

A tanulmányban tárgyalt két esetben az intim szférához köthető érzelmek férfiak általi, nyilvánosság előtti megjelenítésére láthattunk példát. Az érzelmek nyilvános megjelenítése azonban nem azonos céllal történik. Kavanaugh esete azt példázza, hogy a nyilvános szférában szükség van az érzelmek megjelenítésére, hogy a közönség ítéletet alkothasson a karakter hitelességének és autentikusság kérdésében. A közösségi média fiatal használói esetében a privát érzelmek nyilvánossá tételének, reprezentatív kinyilvánításának oka az lehet, hogy az érzelmek valóságának, mélységének érzékeltetésére szüksége van a nyilvánosság hitelesítő erejére. Mindkét esetre jellemző azonban a „nyilvános” és a „magán” kategóriáinak összemosódása és ennek kapcsán a korábban a „nőiességhez” illeszkedő jelenségek megjelenése a „férfiasság” konstrukciók részeként. A bevezetőben vázolt szemantikai háló szakadozóban van.

Megítélésem szerint a jelenség az autentikusság kategóriájának segítségével értelmezhető legjobban. Lionel Trilling (1971) megkülönbözteti az őszinteség és az autentikusság fogalmát. Amíg előbbit alapvetően morális kategóriaként értelmezi, azaz a mások iránti kötelezettségként, az utóbbi az önmagunk iránti kötelezettség, a „légy hű önmagadhoz”, az önazonosság parancsa. Ez a parancs tiltja a különböző helyzetekre való különböző maszkok felvételét, a nyilvános én és a privát én megkülönböztetését, a többszörös, változékony, fluid identitást. Autentikusnak lenni egyetlen, stabil, állandó ént feltételez és megkívánja ennek tökéletes feltárását. Az érzelmek megjelenítése az autentikusság konstrukciójában játszik fontos szerepet és ezért nagy a tétje. A nyilvánosan megjelenített identitás hiteltelenné válhat, ha a magánszféra érzelmei nem jelenítődnek meg itt is, így azonban ki vannak téve annak, hogy hitelességük kérdése nyilvános viták tárgyává is válhat.

Nem véletlen, hogy erre épít a Facebook alapító, Mark Zuckerberg is, aki a technika segítségével orientálná a közösségi média használóit az egyetlen, valódi és autentikus én minél teljesebb feltárására, megmutatására és megosztására, azzal érvelve, hogy az így létrejövő teljes transzparencia lenne a demokrácia záloga. (Haimson–Hoffman 2016, Van Dijck 2013) Vajon ez a világ a titkok nélküli szabadságot és a számonkérhetőség felelősségét hozza el, ahogy Zuckerberg érvel, vagy a piacnak és az államnak való teljes kiszolgáltatottságot és megfigyelhetőséget, az érzelmek és az intimszféra áruvá válását az érzelmi kapitalizmus piacgazdaságban? (Illouz 2007) Az érzelmek kommunikatív konstrukciójának eltérő kontextusokban történő tanulmányozása talán közelebb vihet minket e kérdés megválaszolásához.

IRODALOM

- Anderson, Eric – McCormack, Mark (2018) Inclusive Masculinity Theory: overview, reflection and refinement. *Journal of Gender Studies*, 27: 5. 547–561.
<https://doi.org/10.1080/09589236.2016.1245605>
- Barnett, Ronald (2004) Learning for an unknown future. *Higher Education Research & Development*, 23: 3. 247–260. <https://doi.org/10.1080/0729436042000235382>
- Benoit, William L. – Brinson, Susan L. (1999) Queen Elizabeth's image repair discourse: Insensitive royal or compassionate queen? *Public Relations Review*, 25: 2. 145–156.
[https://doi.org/10.1016/S0363-8111\(99\)80159-3](https://doi.org/10.1016/S0363-8111(99)80159-3)
- Berriman, Liam – Thomson, Rachel (2014) Spectacles of intimacy? Mapping the moral landscape of teenage social media. *Journal of Youth Studies*, 18: 5. 583–597.
<https://doi.org/10.1080/13676261.2014.992323>
- Boyd, Danah (2014) *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. UK, Yale University Press.
- Carey, James W. (2009) [1989] *Communication as Culture: Essays on Media and Society. Revised Edition*. London, Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203928912>
- Chambers, Deborah (2017) Networked intimacy: Algorithmic friendship and scalable sociality. *European Journal of Communication*, 32: 1. 26–36.
<https://doi.org/10.1177/0267323116682792>
- Couldry, Nick (2003) *Media Rituals: A Critical Approach*. London, Routledge.
- Császi Lajos (2002) *A média rítusai*. Budapest, Osiris.
- Császár Lilla (2016) ÉNKÉPezés, KÉPMÁSolás. Vizuális kommunikáció és énmegjelenítés a Facebook közösségi hálón és a jelenség pedagógiai vonatkozásai. PhD értekezés. Pécsi Tudományegyetem.
<https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15705>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.12.01.
- de Boise, Sam – Hearn, Jeff (2017) Are men getting more emotional? Critical sociological perspectives on men, masculinities and emotions. *The Sociological Review*, 65: 4. 779–796. <https://doi.org/10.1177/0038026116686500>
- Druckman, James N. (2003) The Power of Television Images: The First Kennedy–Nixon Debate Revisited. *The Journal of Politics*, 65: 2. 559–571.
<https://doi.org/10.1111/1468-2508.t01-1-00015>
- Fraser, Nancy (1989) *Unruly Practices: Power, Discourse and Gender in Contemporary Social Theory*. Cambridge, Polity Press.
- Gal, Susan (2002) A Semiotics of the Public/Private Distinction. *Differences. A Journal of Feminist Cultural Studies*, 13: 1. 77–95. <https://doi.org/10.1215/10407391-13-1-77>
- Gill, Rosalind (2007) *Gender and the Media*. Cambridge, Polity Press.
- Goffman, Erving (2000) *Az én bemutatása a mindennapi életben*. Budapest, Pólya.
- Habermas, Jürgen (1993) *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. Budapest, Századvég–Gondolat.

- Haimson, Oliver, L. – Hoffmann, Anna Lauren (2016) Constructing and enforcing „authentic” identity online: Facebook, real names and non-normative identities. *First Monday*, 21: 6. <https://firstmonday.org/article/view/6791/5521>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.29. <https://doi.org/10.5210/fm.v21i6.6791>
- Heller Mária – Rényi Ágnes (2002) A nyilvánosság kommunikációelméleti megközelítéseiről. In: Horányi Özseb (szerk.) *Kommunikáció II. A kommunikáció világa*. Budapest, General Press. 231–255.
- Hepburn, Alexa – Potter, Jonathan (2012) Crying and Crying Responses In: Peräkylä, Anssi and Marja-Leena Sorjonen (eds.) *Emotion in Interaction*. Oxford, Oxford University Press 195–211. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199730735.003.0009>
- Illouz, Eva (2007) *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. Cambridge, Polity Press.
- Kress, Gunther – van Leeuwen, Theo (2001) *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London, Arnold.
- Lehotai Orsolya (2018) A Kavanaugh-meghallgatások valódi tétje. *Mérce* 2018. október 1. <https://merce.hu/2018/10/01/a-kavanaugh-meghallgatások-valodi-tetje/>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Mátay Mónika (1997) Történészek Habermasról. *Szociológiai figyelő*, 1997/ 3. 162–172.
- O’Halloran, Kay L. (2011) Multimodal Discourse Analysis. In: Hyland, Ken – Paltridge, Brian (eds.) *The Bloomsbury Companion to Discourse Analysis*. London, Continuum. 120–137.
- Reynolds, Paul (2010) Disentangling Privacy and Intimacy: Intimate Citizenship, Private Boundaries and Public Transgressions. *Human Affairs*, 20: 1. 33–42. <https://doi.org/10.2478/v10023-010-0004-1>
- Scheer, Monique (2012) Are Emotions a Kind of Practice (and Is That What Makes Them Have a History)? A Bourdieuan Approach to Understanding Emotion. *History and Theory* (01. May 2012), 193–220. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2303.2012.00621.x>
- Schleicher Nóra (2019) Tükröm, tükröm mondd meg nékem! Gender és vizuális önreprezentáció a Facebookon. *Médiakutató* 2019 ősz, XX. évf. 3. szám. 25–37.
- Sebestyén Eszter – Gayer Zoltán (2016) Az ó- és új nyilvánosság mint önmagába térő ösvény. Viselkedésváltozás és a társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása web 2.0-ás közegben. *Médiakutató*, 2016 ősz, XVI. évf. 3–4. szám. 139–153.
- Sennett, Richard (1998) *A közéleti ember bukása*. Budapest, Helikon.
- Shields, Stephanie S. (2002) *Speaking from the Heart. Gender and the Social Meaning of Emotions*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Thomas, James (2008) From people power to mass hysteria: Media and popular reactions to the death of Princess Diana. *International Journal of Cultural Studies*, 11: 3. 362–376. <https://doi.org/10.1177/1367877908092590>
- Trilling, Lionel (1971) *Sincerity and Authenticity*. Cambridge, MA, Harvard University Press.
- Van Dijck, Jose (2013) *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. Oxford, Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199970773.001.0001>

- Van Leeuwen, T. (2013) Critical analysis of multimodal discourse. In: Chappelle Carol A. (Ed.) *Encyclopedia of applied linguistics*. Oxford, Wiley–Blackwell. 1–5.
<https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal0269>
- White, Theodore (1961) *Making of the President, 1960*. New York, Atheneum Publishers.

Forrásjegyzék

- Herczog Márk (2018) **!!444!!!** Orbán a tüntetésekről: Ez „hisztérikus sikongatás”
<https://444.hu/2018/12/21/orban-a-tuntetesekrol-ez-hiszterikus-sikongatas>
 Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.15.
- Bordács Bálint (2019) Ez mindent megmagyaráz: Bangóné Borbély Ildikó színész szeretett volna lenni gyerekkorában. *Origo*.
<https://www.origo.hu/itthon/20190409-bangone-borbely-ildiko-mandiner.html>
 Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.29.
- C-span: LIVE: Professor Christine Blasey Ford & Supreme Court nominee Judge Brett Kavanaugh testify (Day 1)
<https://www.youtube.com/watch?v=7zVOKb3CdZ0&t=25298s>
 Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Supreme Court (2018) More than 20 million Americans glued to Kavanaugh hearing telecasts. *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-court-kavanaugh-ratings/more-than-20-million-americans-glued-to-kavanaugh-hearing-telecasts-idUSKCN1M82MI>
 Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- The New York Times (2018) Revisiting what happened to Anita Hill.
<https://www.nytimes.com/2018/09/26/podcasts/the-daily/kavanaugh-anita-hill-clarence-thomas-hearings.html>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Brett Kavanaugh (2018) *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45676696>
 Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Charles Hurt (2018) Caligula Exits the Arena, Vanquished *Washington Times*.
<https://www.washingtontimes.com/news/2018/sep/27/cory-booker-loser-brett-kavanaugh-battle/>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Marina Hyde (2018) My name is Brett Kavanaugh and this is my testimony. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/sep/28/brett-kavanaugh-testimony-nominee-supreme-court>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.16.
- Brett Kavanaugh beszédének átírata teljes terjedelmében (2018) *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com/2018/09/26/us/politics/read-brett-kavaughns-complete-opening-statement.html>. Utolsó letöltés időpontja: 2019.04.29.